

משרד הביטחון

מדינת ישראל

הוראת משרד הביטחון מס' 48.01
תביעות אזרחים בגין נזקים שנגרמו באחריות יחידות משרד הביטחון, יח' הסמך
וצה"ל

ההוראה מתפרסמת מטעם המנכ"ל, הוכנה
 והופצה ע"י אגף מינהל ומשאבי אנוש (אמ"ש)

תאריך פרסום : ז' אלול תשס"ה 11.9.05
 במקום : המ"ב 48.01 מתאריך 10.3.95
 תיקון אחרון : ת3169 מ- 30.1.06

כללי

ת3169 – 30.1.06 - ס' 1

1. הוראה זו עוסקת בהיבטים השונים של הטיפול בתביעות של אזרחים ו/או תושבי ישראל ו/או תושבי אי"ש (יחידים או מאוגדים) שנגרמו להם באחריות יחידות משרד הביטחון, יחידות הסמך וצה"ל בגין נזקי גוף ו/או רכוש.
2. ההוראה מבוססת על פקודת הנזיקין וכל חוק אחר, ולגבי תביעות קופות החולים להחזר הוצאות עבור טיפול רפואי במלש"בים מתנדבים – עפ"י תקנות ביטוח בריאות ממלכתי (הסדרים לגבי חיילים ובני משפחותיהם (תיקון) התשנ"ט – 1999) (ראה נספח א').

מטרה

ת3111 – 25.11.05 – ס' 3

3. להבטיח שבכל מקרה של אירוע בו נגרם נזק וקיימת בו מעורבות של יחידות משהב"ט, יחידות סמך וצה"ל ו/או הפועלים מטעמם ידווח על כך לאמו"ן חטיבת תביעות וביטוח. לקבוע את כללי הטיפול בתביעות אזרחים ו/או תושבי ישראל ו/או תושבי אי"ש (יחידים או מאוגדים) בגין נזקי גוף ו/או רכוש, שנגרמו להם באחריות יחידות משרד הביטחון, יח' סמך וצה"ל ותביעות של קופות החולים בגין מלש"בים מתנדבים.

אחריות

4. אמ"ן נושא באחריות מטה ובאחריות ביצוע להוראה זו.

תוכן ההוראה

5. תוכן העניינים של הוראה זו מופיע בסופה.

עיקרי ההוראה

6. להלן עיקרי ההוראה:

ת3169 – 30.1.06 - ס' 6א

א. בכל מקרה של גרימת נזק לצד שלישי, גוף ו/או רכוש, על ידי יח' משהב"ט, יח' הסמך וצה"ל ו/או הפועלים מטעמם, ידווחו על כך, בכתב, ראשי האגפים/היחידות במשרד הביטחון ומנהלי יחידות הסמך לחטיבת תביעות וביטוח באמו"ן. בצה"ל, ידווחו על כך המפקדים המוסמכים שנקבעו לכך, לחטיבת תביעות וביטוח באמו"ן.

ת3111 – 25.11.05 – ס' 6ב

ב. בכל מקרה של גרימת נזק לתושב אי"ש, גוף ו/או רכוש, על ידי יח' משהב"ט, יח' סמך או צה"ל, ו/או הפועלים מטעמה, ידווחו בכתב על כך המפקדים המוסמכים שנקבעו

בלמ"ס

ת3111 – 25.11.05 – ס' 6ב'

לכך על ידי צה"ל, לאמ"ץ/חט' מבצעים במטכ"ל, שירכז את החומר העובדתי ויעבירו עפ"י דרישה לחטיבת תביעות וביטוח באמ"ן.

ג. עם קבלת תביעה, בכתב, בחטיבת תביעות וביטוח באמ"ן, תבדוק החטיבה אם הטיפול צריך להיות במסגרת אחריותה. אם אינו באחריותה – יועבר הטיפול לגורם הנוגע לעניין במעבה"ט.

ד. חטיבת תביעות וביטוח רשאית לדרוש מינוי ועדת חקירה או ועדה לבירור ו/או מינוי קצין בודק.

ת3169 – 30.1.06 – ס' 6ה'

ה. קביעת אחריות יח' משהב"ט, יח' הסמך וצה"ל לנזק הנטען ושיעור הפיצויים תיעשה בהתאם לנסיבות האירוע, לחוק ולפסיקה, ועל סמך חוות דעת שמאים, רופאים מומחים ו/או מומחים מקצועיים אחרים בהתאם לצורך.

ו. הוראת התשלום תועבר לאכ"ס, לביצוע התשלום, לאחר שהתובע חתם על "כתב ויתור".

ז. לגבי תביעות קופות חולים בגין מלש"בים מתנדבים – לפי נספח א' להוראה זו.

תחולה

ת3111 – 25.11.05 – ס' 7

7. הוראה זו חלה על נזקים העלולים להיגרם ע"י יח' משהב"ט, יח' הסמך וצה"ל ו/או ע"י הפועלים מטעמם, לרבות צה"ל, ובכלל זה נזקים כתוצאה מפעילות צה"ל בשטחי אי"ש.

8. הוראה זו לא חלה על נזקים הנגרמים מפרויקטים, כאשר הנזקים היו צפויים מראש בעת תכנון הפרויקט, כגון: עקירת עצים, הריסת כביש, הריסת מעביר מים וכו'. האחריות לטיפול בנזקים אלה חלה על אגפי/יחידות משהב"ט ויחידות הסמך המופקדים על הפרויקט, ועליהם

לוודא התקשרות ותיאום מראש, ככל האפשר, עם מי שעלול להינזק כתוצאה מביצוע פרויקט.

9. למרות האמור בסעי' 8 לעיל, אם במהלך ביצוע פרויקט נגרם נזק נוסף אשר לא היה צפוי מראש ובהתקשרות עם מי שעלול להינזק התחייבה יח' משהב"ט, יח' הסמך וצה"ל לשאת באחריות לנזקים ולא נקבע גובה הפיצוי או הפרמטרים לקביעתו, תטפל חטיבת תביעות וביטוח בתביעה כולה מתקציב היחידה המופקדת על הפרויקט.

10. ההוראה חלה על יח' משהב"ט, יחידות הסמך לרבות צה"ל.

דיווח

ת3111 – 25.11.05 – ס' 11, 12

11. בכל מקרה של גרימת נזק לצד שלישי (גוף ורכוש) - למעט נזק לתושב מקומי באיר"ש - ע"י יח' משהב"ט, יח' הסמך וצה"ל ו/או הפועלים מטעמם, ידווחו על כך בכתב ראשי האגפים/היחידות במשרד הביטחון ומנהלי יחידות הסמך, תוך 72 שעות מקרות האירוע, לחטיבת תביעות וביטוח. בצה"ל, ידווחו כנ"ל המפקדים המוסמכים שנקבעו לכך, לחטיבת תביעות וביטוח.

12. בכל מקרה של גרימת נזק לתושב מקומי באיר"ש (גוף ורכוש) ע"י יח' משהב"ט, יחידת הסמך וצה"ל ו/או הפועלים מטעמם, ידווחו על כך בכתב המפקדים המוסמכים שנקבעו לכך לאמ"ץ/חט' מבצעים במטכ"ל, שירכז את החומר העובדתי ויעבירו עפ"י דרישה לחטיבת תביעות וביטוח באמ"ן.

13. הדיווח יכלול את הנתונים הבאים:

א. תאריך האירוע והשעה המדויקת.

ב. מקום האירוע.

בלמ"ס

- ג. תיאור מלא של האירוע והנזק שנגרם (גוף ורוכש).
- ד. שם הנפגע וכתובתו.
- ה. תיאור הפעולות שננקטו בקשר לאירוע.
- ו. הערכת נזק משוערת (במידת האפשר).
- ז. פרטי המעורב באירוע (שם היחידה, שמות מפקדים).
- ח. כל מידע ופרטים שיתבקשו ע"י חטיבת תביעות וביטוח.
14. בשום מקרה לא ינהל חייל ו/או גורם צבאי כל שהוא ו/או עובד המשרד ו/או כל אדם מטעמם משא ומתן עם הצד הנפגע ולא ימסור פרטים או הצהרות הקשורים באירוע. בכל מקרה של פניית הצד הנפגע או מי מטעמו אל עובד יח' משהב"ט, יח' הסמך וצה"ל ו/או חייל ו/או גורם צבאי כל שהוא ו/או מי מטעמם בקשר לאירוע- יש להפנותו לחטיבת תביעות וביטוח באמ"ן.

אחריות טיפול חטיבת תביעות וביטוח באמ"ן

הגשת תביעה

15. חטיבת תביעות וביטוח תטפל בתביעה רק אם הוגשה בכתב ונתקבלה בחטיבה.
16. חטיבת תביעות וביטוח תאשר בכתב קבלת התביעה.
17. לכל תביעה יפתח תיק שיכלול את המסמכים הקשורים בתביעה זו.
18. בכל תיק ינוהל "דף טיפול" בו ירשמו באופן כרונולוגי פרטי הפעולות שנעשו.
19. עם קבלת התביעה, כאמור לעיל, תבדוק חטיבת תביעות וביטוח אם הטיפול צריך להיות במסגרת אחריותה, כאמור בסעיף 6 לעיל.

בירור פרטי התביעה ובדיקתם

20. חטיבת תביעות וביטוח תפנה, בהתאם לצורך, לגופים ולמוסדות הנוגעים בדבר (אמ"ץ/חט' מבצעים, משטרת ישראל, מחלקת היסטוריה באג"מ-תוה"ד וכל גורם אחר לפי הצורך) לקבלת פרטים הקשורים בתביעה.
21. חטיבת תביעות וביטוח רשאית לדרוש מינוי ועדת חקירה לפי הפ"ע מס' 2.0715 ו/או מינוי קצין בודק לפי פ"מ מס' 33.0304 או לערוך בדיקה באמצעות עובדי היחידה ו/או חוקרים או שמאים.
22. מינוי ועדת חקירה או קצין בודק או ועדת בירור יעשה לפי הנהלים הקיימים.
23. אם הטיפול בתביעה איננו במסגרת אחריותה, כאמור בסעיף 6 לעיל, חטיבת תביעות וביטוח תעביר אותה לאגף/יחידת משהב"ט/יחידת הסמך הנוגע בדבר.
24. הודעה על העברת הטיפול, כאמור בסעיף 20 לעיל, תישלח לתובע.

בדיקת היקף הנזקיםנזקי רכוש

25. בדיקת היקף הנזקים תיעשה ע"י שמאים מוסמכים, מהנדסים ומומחים מקצועיים.

26. חטיבת תביעות וביטוח רשאית לאשר תשלום כלהלן:

א. למרות האמור בסעיף 25 לעיל, רשאית חטיבת תביעות וביטוח, כאשר תמצא זאת לנכון, שלא להזדקק לשמאי, למהנדס או למומחה אחר ולשלם את הפיצוי המגיע לפי שיקול דעתה בהסתמך על חשבוניות, קבלות או מסמכים דומים אחרים כאשר התשלום אינו עולה על הסכום הנקוב בטבלת המ"ב 49.04 - שורה 50.א'.

ב. במידה והנזק הנטען ע"י התובע מוכח באמצעות חוות דעת אשר נערכה ע"י שמאי/מהנדס/מומחה אשר היה מועסק באותו זמן גם על ידי משהב"ט, רשאית חטיבת תביעות וביטוח שלא להזדקק לשמאי, מהנדס או מומחה וזאת כאשר הסכום הנתבע אינו עולה על המ"ב 49.04 שורה 50.ב.

27. נציג חטיבת תביעות וביטוח יבקר במקום האירוע בהתאם לצורך.

נזקי גוף

28. במקרה של תביעה בגין נזקי גוף, תפנה חטיבת תביעות וביטוח, בהתאם לצורך, למוסד הרפואי שטיפל בנפגע, כדי לקבל פרטים על מצב בריאותו.

29. חטיבת תביעות וביטוח תפנה, בהתאם לצורך, לרופאים מומחים לקבלת חוות דעת רפואית.

אישור התביעה וקביעת שיעור הפיצויים

30. חטיבת תביעות וביטוח תבחן את פרטי התביעה משני היבטים עיקריים:

א. קיום אחריות המדינה.

ב. גובה הפיצויים הנתבעים.

31. קביעת שיעור הפיצויים תיעשה בהתאם לחוק ולפסיקה ועל סמך חוות הדעת של שמאים, רופאים מומחים ומומחים מקצועיים.

32. כל המלצה והחלטה על תשלום פיצויים תנומק בכתב ע"י האחראים לטיפול בתיק.

33. חטיבת תביעות וביטוח תביא לידיעת התובע את ההחלטה שנתקבלה בתביעתו.

34. התובע יוחתם על "כתב ויתור" בו יצהיר שאין לו יותר תביעות, כתנאי לביצוע התשלום. על אף האמור לעיל, תהיה חטיבת תביעות וביטוח רשאית לשלם לתובע את חלק התביעה שלדעתה אינו שנוי במחלוקת, ללא "כתב ויתור".

35. אם התביעה לא אושרה בשלמותה, רשאי ר' חטיבת תביעות וביטוח או מי שהוסמך על ידו, לנהל משא ומתן עם התובע, כדי להגיע לפשרה סבירה. המו"מ ינוהל בהתאם לעקרונות המפורטים בהמ"ב 40.51, סעיף 16.

הגשת התביעה לבית משפט

36. היה והתובע פנה לבית משפט, תמציא חטיבת תביעות וביטוח, את כל החומר שבתיק וכל חומר אחר שיידרש, לפרקליטות מחוז ת"א (אזרחי) אשר תייצג את משהב"ט בבית המשפט.

37. השגת פשרה בבית המשפט טעונה אישור הוועדה הבין משרדית המשותפת למשרדי הביטחון והמשפטים.

38. להלן הרכב הוועדה:

א. פרקליט מחוז ת"א (אזרחי).

ב. אמר"ן/ר' חטיבת תביעות וביטוח

ג. מנהל מחלקת נזיקין בפרקליטות מחוז ת"א (אזרחי).

ד. הפרקליט המייצג את התיק.

ה. ראש התחום בחטיבת תביעות וביטוח שהתיק נמצא בטיפולו.

ו. נציג אכ"ס מתחום תביעות וביטוח.

39. פסק דין של בית משפט יבוצע ע"י אכ"ס/ע"ב לחשבונות ביטוח ותביעות, על סמך הוראות ביצוע בצירוף פסק הדין ממשרד המשפטים. אין חובה להמציא לאכ"ס מסמכים מקוריים.

תשלומים

40. אישור התביעה, גובה הפיצויים ומתן הוראת תשלום יעשו בהתאם לחוק נכסי המדינה תשי"א 1951 (ראה גם המ"ב 49.01).

ת3169 – 30.1.06 - ס' 41

41. עם הוראת תשלום של פסק דין יועברו לאכ"ס המסמכים הבאים: פס"ד, הוראת ביצוע חתומה ע"י פרקליט המחוז ואישור לביצוע התשלום. עם הוראת תשלום של פשרה, יועברו לאכ"ס המסמכים הבאים: כתב ויתור חתום ע"י התובע או בא כוחו והוראת תשלום.

42. אכ"ס יעביר התשלום לתובע, או לבא כוחו, במקרה של פס"ד, התשלום יבוצע ישירות לחשבון הבנק של התובע או בא כוחו ובצירוף מכתב ובו פירוט התמורה בגין התביעה.

ועדה לתשלומים לפני משורת הדין

43. במשהב"ט פועלת ועדה שמינה המנכ"ל לנושא תשלומים לפני משורת הדין.

ת3111 – 25.11.05 - ס' 44

44. תפקיד הוועדה לדון ולהמליץ בפני מנכ"ל משהב"ט והחשכ"ל על מתן פיצוי הולם לפני משורת הדין.

45. להלן הרכב הוועדה:

א. היועץ המשפטי למעהב"ט - יו"ר

ת3111 – 25.11.05 - ס' 45ב'

ב. חשב המשרד ור' אכ"ס או סגן חשב המשרד - חבר

ג. אמר"ן/ר' חטיבת תביעות וביטוח - חבר

46. נתקבלה פניה לתשלום לפני משורת הדין, או היה ר' חטיבת תביעות וביטוח סבור כי למרות שלא מגיע לתובע תשלום כדין, יש לשקול פיצוי לפני משורת הדין, יובא המקרה לדיון בוועדה לתשלומים לפני משורת הדין.

ת3111 – 25.11.05 - ס' 47, 48

47. המלצות הוועדה עד לסכום הנקוב בהמ"ב 49.04 שורה 50 ג. טעונות אישור מוקדם של חשב המשרד ור' אכ"ס. לאחר מכן יועברו לאישור המנכ"ל.

48. המלצות הוועדה מעל לסכום הנקוב בהמ"ב 49.04 שורה 50 ג. טעונות אישור המנכ"ל ולאחר מכן יועברו לאישור החשב הכללי.

בלמ"ס**מקורות תקציביים**

49. התשלומים לתובעים יבוצעו מתוך הסעיפים התקציביים שיקבעו ע"י את"ק.

החזר הוצאות לקופות חולים בגין מלש"בים מתנדבים

50. לפירוט הכללים בעניין זה – ראה נספח א' להמ"ב זו.

ביטחון

51. למידע מסווג – ראה גם המ"ב 14.03 .

נהלים פנימיים

52. הגורמים הנוגעים להוראה זו יפרסמו, בהתאם לצורך, נהלים פנימיים.

העותק המקורי החתום שמור אצל הממונה על נהלי משהב"ט באמ"ש.

כללי

1. תקנות ביטוח בריאות ממלכתי (הסדרים לגבי חיילים ובני משפחותיהם (תיקון), התשנ"ט - 1999, ראה נספח א', הגדירו את האחריות לטיפול הרפואי במלש"בים מתנדבים.

מטרה

2. נספח זה בא להגדיר את האחריות של הגורמים השונים במתן הטיפול הרפואי למלש"בים, וכן אופן הטיפול במערכת הביטחון בהסדרים הכספים והתשלום לכיסוי טיפול זה.

אחריות

3. אכ"ס, מטכ"ל / אכ"א, מקרפ"ר, מפצ"ר, נושאים כל אחד בתחומו באחריות לביצוע נספח זה, כל זאת בהתאם להוראות חוק שירות ביטחון.

הגדרות

4. בהוראה זו: "מלש"בים מתנדבים" - "מי שבהיותו מיועד לשירות ביטחון נמצא בלתי כשר לשירות, התנדב לשירות סדיר ומשרת בשירות סדיר בהתנדבות, וכל עוד לא נמצא כשר לשירות".

טיפול רפואי – במלש"בים מתנדבים5. מתן טיפול רפואי

- א. המלש"בים המתנדבים יקבלו טיפול רפואי בכל תקופת שירותם הצבאי מקופות החולים.
- ב. במסגרת זו קופות החולים יתנו שירותים בכפוף לכללים הבאים:
- 1) קופות חולים יתנו למתנדב, על חשבונן, כל טיפול בהיקף ובתנאים שבהם הם ניתנים למבוטחי הקופות. גם אם הטיפול נגרם עקב מחלה, החמרת מחלה או חבלה, אשר הוכרו על פי חוקי השיקום כאירוע בתקופת השירות הצבאי ועקב השירות.
  - 2) עם זאת, במקרה של חבלה שארעה למתנדב עקב מילוי תפקיד צבאי בהיותו בשירות סדיר יחזיר צה"ל בכללים המפורטים להלן, לקופת החולים שבה חבר המתנדב, את ההוצאות שהוציאה לשם הטיפול הרפואי בו.
  - 3) הוראות סעיף קטן 2) לא יחולו על תאונת דרכים, כמשמעותה בחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ח - 1975 (להלן – חוק הפיצויים), למעט תאונת דרכים שהיה מעורב בה כלי רכב צבאי ואשר בעטייה היה צבא ההגנה לישראל חב בפיצוי, בשל חבלה במתנדב, ובשיעור שהיה חב בו אלמלא סעיף 22 (ב) לחוק הפיצויים.

4) השיפוי יהיה בהתאם להוצאות שהוציאה הקופה בפועל במתן הטיפול הרפואי כתוצאה מהחבלה כאמור לעיל.

6. חבלה עקב מילוי תפקיד בשירות סדיר

א. לצורך הוראת סעיף 5 ב' 2) לעיל נדרשת קביעה האם מדובר בחבלה עקב מילוי תפקיד צבאי בשירות צבאי.

ב. הוגשה תביעה או דרישה על ידי קופת חולים להחזר הוצאות טיפול רפואי לפי הוראות סעיף 5 ב' 2) לעיל, היא תועבר למפצ"ר, להחלטה אם קיימת מחויבות להחזר ההוצאות לקופת החולים.

ג. הפצ"ר ייתן חוות דעתו לגבי היות המקרה עקב מילוי תפקיד צבאי בשירות צבאי, ובמקרים גבוליים תתקבל ההחלטה בהתייעצות עם היועמ"ש למע' הביטחון.

ד. לצורך הוראת סעיף 5 ב' 3) סיפא נדרשת קביעה האם מדובר בתאונת דרכים בה מעורב רכב צבאי ואשר בעטייה היה צבא ההגנה לישראל חב בפיצוי בשל חבלה במתנדב ובשיעור שהיה חב בו אלמלא סעיף 22 (ב) לחוק הפיצויים.

ה. נגרמה החבלה בתאונת דרכים שבה היה מעורב רכב צבאי, שלא באחת משתי האפשרויות שלהלן, יחליט מפצ"ר, כאמור, לאחר התייעצות עם חטיבת תביעות וביטוח.
ואלו המקרים שבהם לא נדרשת התייעצות עם חטיבת תביעות וביטוח, אלא דוח פציעה בלבד:

1) המתנדב נפגע בתאונת דרכים על ידי רכב צבאי שלא בהיותו בתוך רכב, כאשר לא היה מעורב בתאונה כל רכב נוסף, שאינו רכב צבאי;

2) המתנדב נפגע בהיותו נוסע או נוהג ברכב צבאי.

ו. הקביעה הנדרשת בס"ק ה' לעיל תבוצע בהתאם לכללים המפורטים בס"ק ב'-ד' לעיל ובשינויים המחויבים. דהיינו, חט תביעות וביטוח תקבל דוח פציעה וכן פרטים משלימים כפי שידרשו מקמ"ט שיקום במקרפ"ר. הפרקליט הפיקודי הנוגע ייתן חו"ד באשר לקביעה הנדרשת בס"ק ה' לעיל, ובמקרים גבוליים תתקבל ההחלטה בהתייעצות עם חטיבת תביעות וביטוח.

אישור חשבונות ותשלום

7. הטיפול בתביעת התשלום ייעשה כלהלן:

א. תביעות קופות החולים להחזר הוצאות בגין מתן טיפול רפואי למלש"בים מתנדבים שנחבלו תוך ועקב השירות בתאונות שאינן תאונות דרכים - יועברו למערכת חשבונות נכסים ושירותים באכ"ס.

ב. תביעות קופות החולים להחזר הוצאות בגין מתן טיפול רפואי למלש"בים מתנדבים שנחבלו תוך ועקב השירות בתאונות דרכים שרכב צבאי היה מעורב בהן - יועברו למערכת חשבונות נכסים ושירותים באכ"ס לאחר אישורן ע"י חט' תביעות וביטוח.

בלמ"ס

ג. תביעות תשלום בגין חיילים שנפגעו בתאונות שלא תוך ועקב השירות, והתאונות היו תאונות דרכים שרכב צבאי היה מעורב בו – לאכ"ס/ע"ב חש' ביטוח ותביעות, לאחר אישורן ע"י חט' תביעות וביטוח.

ד. התשלומים לעיל ייעשו מתקציב קרפ"ר. התשלומים הנם להוצאות בדיעבד וייזקפו כלא על סמך.

מס'
עמוד

1	.....	כללי
1	.....	מטרה
1	.....	אחריות
1	.....	תוכן ההוראה
1	.....	עיקרי ההוראה
2	.....	תחולה
2	.....	דיווח
3	.....	אחריות טיפול חטיבת תביעות וביטוח באמ"ן
3	.....	הגשת תביעה
3	.....	בירור פרטי התביעה ובדיקתם
4	.....	בדיקת היקף הנזקים
4	.....	נזקי רכוש
4	.....	נזקי גוף
4	.....	אישור התביעה וקביעת שיעור הפיצויים
4	.....	הגשת התביעה לבית משפט
5	.....	תשלומים
5	.....	ועדה לתשלומים לפני משורת הדין
6	.....	מקורות תקציביים
6	.....	החזר הוצאות לקופות חולים בגין מלש"בים מתנדבים
6	.....	ביטחון
6	.....	נהלים פנימיים
7	.....	נספח א' להמ"ב 48.01 - טיפול רפואי במלש"בים מתנדבים